

OOSTVI AAMSCH E ZANTEN

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN.

Mededeelingen van den Bond van Oostvlaamsche Folkloristen.

DRIEMAANDELIJKSCH TIJDSCHRIFT.

De leden ontvangen de mededeelingen gratis.
Jaarlijksche bijdrage voor het lidmaatschap:
12 frank

Redaktie: Albrechtlaan, 5, Aalst

Postcheckrekening 171,180.

F. Van Es, Aalst.

Prijs per n° 3 fr.

Bijzondere prijzen voor openbare boekerijen

— INHOUD —

Officieel Gedeelte.

Bibliografie van de Vlaamsche Folklore II.

Dr P. De Keyser.

Het Poppenspel in Vlaanderen.

Vandenbroucke J.

Het Hoekje van den Navorscher.

Zanten. — Twee Gentsche Legendes.

G. Celis.

Overzicht van Tijdschriften.

OFFICIEEL GEDEELTE.

Algemeene Vergadering

Wij hebben de eer de leden te verzoeken aanwezig te willen zijn op de algemeene vergadering, die zal plaatsgrijpen op *Zondag 24ⁿ October, te 10 uur*, in het Notarissenhuis, hoek Vlaanderenstraat-Reep, te Gent.

AGENDA :

1. Openingsrede van den Voorzitter.
2. Verslag van den Sekretaris.
3. Verslag van den Schatbewaarder.
4. Voorstelling der beschermende leden.
5. Rondvraag.
6. De Inrichting van een Folklore-museum.
(ingeleid door Prof. Dr De Keyser.)

's Namiddags om 2 1/2 uur, bezoek aan het Bijloke-museum, onder de kundige leiding van den heer Van Werveke, conservator. Men vergadert aan den ingang van het museum (Godshuizenlaan).

Gelet op de belangrijkheid van de agenda, wordt op de aanwezigheid van alle " Oostvlaamsche Zanters „ gerekend.

Het Bestuur.

BERICHT.

De personen, die geen lid van den bond of abonent op de Mededeelingen wenschen te worden, gelieven dit nummer naar het sekretariaat terug te sturen, *anders zullen zij als lid beschouwd worden.*

Bibliografie van de Vlaamsche Folklore

II.

In het vorig nummer betoogden wij, dat geen wetenschappelijk vak meer behoefte heeft aan een zorgvuldige bibliografie dan de folklore. De bibliografie kan in de breedte gebeuren, anders gezegd, ons inlichtingen verschaffen over actueele verschijningen, ofwel in de diepte, d. w. z. ons een overzicht geven van hetgeen over ons vak en zijne onderdeelen reeds vroeger verscheen.

Voor de actueele bibliografie verwezen wij reeds naar de "Bibliografie der Volkskunde" van Hoffmann-Krayer (Bazel, Zwitserland, sedert 1917), thans roepen wij de aandacht op de in ons land verschijnende "Paginæ Bibliographicæ" (ab. : 30 fr. 11 Ernest Discaillesstraat, Brussel), die maandelijks een uitvoerige beredeneerde bibliografie geven van alles wat in België op het gebied der folklore verschijnt.

De beste historische bibliografie van de folklore, die we bezitten, is de "Catalogus van Folklore in de Koninklijke Bibliotheek van Den Haag", Den Haag, Humanitas, 1919. Deze Catalogus geeft zeer veel, maar nog lang niet alles, wat niet te verwonderen is bij het veel omvattend plan van de geleerde samenstellers : Dr Byvanck en Mej. Schouten.

Het is naar het voorbeeld van de indeeling van dit uitstekend bibliografisch werk, dat we, vereenvoudigend waar het mogelijk blijkt, de bibliografie van de Vlaamsche Folklore zouden willen aanvatten. Zelfs vereenvoudigd kan dit niet het werk zijn van een enkel persoon, medewerking en samenwerking zijn onontbeerlijk om dergelijke onderneming met welslagen te bekronen.

Onze Zanters gelieven dan bij gebeurlijke medewerking de volgende wenken in acht te nemen. Bij het insturen van zanten, naar het voorbeeld der zanten, verschenen in n° 1, cijfers en rubriek vermelden, alsook zoo uitvoerig mogelijk passende inlichtingen verstrekken. De cijfers en rubrieken vindt men in de volgende Indeeling der Bibliografie van de Vlaamsche Folklore :

Bibliografie van de Vlaamsche Folklore.

(Fransch-Vlaanderen, West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Zeeuwsch-Vlaanderen, Nederlandsch-Brabant, Antwerpen, Brabant. Limburg, Nederlandsch-Limburg)

De bibliografie wordt verdeeld in 2 hoofddeelen :

1^e Algemeenheden ; 2^e Kennis van Folklore.

I.

Algemeenheden.

1. Nederlandsche Woordenboeken en lijsten.
2. Tijdschriften en periodieken.
Kongressen.
Tentoonstellingen.
Musea.
3. Bibliografie en Litteratuur.
4. Geschiedenis der folkloristische wetenschap.
 - a) Redevoeringen en verhandelingen.
 - b) Biografieën van folkloristen.

Voorbeelden :

Nederl.

woordenboek

1. STOETT, F. A. - Nederlandsche spreekwoorden, spreekwijzen, uitdrukkingen en gezegden naar hunnen oorsprong en beteekenis verklaard. Zutphen, Thieme, 1900 (1^e uitgave).

Lijst

JOOS, Am. - Schatten uit de volkstaal. Eenige duizenden volksspreuken gerangschikt en verklaard. Gent, Siffer, 1887.

Tijdschriften, enz.

2. EIGEN SCHOON. - West-Brabantsch tijdschrift, Assche, Van Achter, 1911-14.

FOLKLORE. - Catalogue de l'Exposition du Folklore. Exposition Universelle de Bruxelles en 1910, Palais du Cinquantenaire (tweetalig).

Bibliografie

3. WOLF, L. DE — - Bibliographia, Folklorica Periodica 1908-1910, Brugge, Plancke.

4 SABBE. MAURITS. - Bij het ingaan van den vijf-en-twintigsten jaargang van "Volkskunde", Uit: Volkskunde (Nederlandsch tijdschrift voor Volkskunde) XXV (1914).

II.

Kennis van Folklore.

1. *De Wetenschap.*
 - a) Methodiek: vragenlijsten.
 - b) Beschrijvingen en verhandelingen.
2. *Geloof en bijgeloof.*
 - a) Geloof, bijv. magie.
 - b) Bijgeloof, bijv. aan spoken.
 - c) Kultus, bijv. doodenkultus.
 - d) Offergebruiken.
 - e) Symboliek.
 - f) Geesten, demonen, enz.
 - g) Hemellichamen.
 - h) Toovenarij en heksengeloof.
 - j) Tooverspreuken en gebeden.
 - k) Orakels en voorspellingen.
 - l) Amuletten en talismans.
 - m) Varia.
3. *Zeden en gebruiken.*
 - a) Samenleving en familie.
 - b) Geboorte, huwelijk, sterven.
 - c) Huiselijk en burgerlijk leven.
 - d) Oorlogsgebruiken.
 - e) Kalenderfeesten en kermissen, feestgebak.
 - f) Feesten, niet aan vaste data gebonden.
 - g) Gebruiken bij den landbouw en andere beroepen.
 - h) Rechtsgebruiken.
4. *Volkswetenschappen.*
 - a) Alchemie.
 - b) Rekenen, meten.
 - c) Meteorologie.
 - d) Planten- en dierkunde.
 - e) Volksgeneeskunde.

5. *Volksuitdrukkingen van gedachten en voorstellingen.*

- a) *Volks-etymologie.*
- b) *Namen.*
- c) *Rijmen en raadsels.*
- d) *Opschriften en uithangteekens.*
- e) *Spreekwoorden, spreuken, zegswijzen.*
- f) *Groet- en vloekformulieren.*

6. *Sproken, sagen, legenden.*

- a) *Geschiedenis van de sprookjeskunde.*
- b) *Bronnen : verzamelingen.*
- c) *Kennis van spoken, enz.*
 - 1. *Methodiek.*
 - 2. *Handboeken, verhandelingen.*
 - 3. *Vergelijkende studie van spoken.*

a) *Diersproken.*

- b) *Tooversproken*

}	<ul style="list-style-type: none">1. <i>Tochten in wonderland.</i>2. <i>Strijd tegen bovennatuurlijke machten (draken)</i>3. <i>Hulp van bovennatuurlijke machten (a. feeën, dwergen, dooden ; b. wondervoorwerpen ; c. kennis & kunnen)</i>
---	--

c) *Droommotieven.*

- d) *Legenden*

}	<ul style="list-style-type: none">1. <i>Heiligen.</i>2. <i>Duivel.</i>3. <i>Helden en historische personen.</i>4. <i>Stamsagen (legenden van volk, land, stad).</i>
---	--

e) *Verhalen, (echtparen, trouw en onschuld, Blauwbaard, varia).*

f) *Boerden en anecdoten.*

g) *Miscellania.*

Aanhangsel : Litteraire bewerkingen.

7. *Volkslied.*

- a) *Verzameling van teksten en mengelingen.*
- b) *Handboeken en verhandelingen.*
- c) *Vergelijking van afzonderlijke liederen.*

8. *Volksmuziek.*

9. *Dansen.*

10. *Volkstooneel.*

11. *Volksspelen.*

12. *Volkskunst.*

- a) Teeken- en Schilderkunst.
- b) Bouwkunst.
- c) Varia.

Voorbeelden :

De wetenschap

1. BOEKENOOGEN, G.J. - Wat moet er verzameld worden? Uit: Driemaandelijksche Bladen, uitgegeven door de Vereeniging tot onderzoek van taal en volksleven in het Oosten van Nederland. I. (1902).

Geloof en bijgeloof

2. GITTÉE, AUG. - Offersteenen op de graven. Uit: *Volkskunde* III (1890), VI (1893)

Zeden en gebruiken

3. HAROU, ALFR. - Hoe men drinkt. Uit: *Ons Volksleven* IX (1897); XI (1898).

Volkswetenschappen

4. TEIRLINCK, IS. - Godsplanten. Uit: *Ons Volksleven* VIII (1896); XI (1899).

Volksuitdrukking

5. DE COCK, ALF. - Spreekwoorden en zegswijzen over de Vrouwen, de Liefde en het Huwelijk. Gent, Hoste, 1911.

Volkletterkunde

6. MONT, P. DE — en ALF. DE COCK. Dit zijn Vlaamsche Wondersprookjes het volk naverteld. Gent, Siffer, 1896.

Volkslied.

7. VERVLIET J. B. - Liedereren. Uit: *Ons Volksleven* III (1891).

Volksmuziek

8. DUYSE, FL. VAN — . Het Lied van "t Looze Visschertjen „ en de melodie Uit: *Volkskunde* XI (1898-99).

Dansen

9. HAROU, ALFR. - Over eenige aardige dansen, die eertijds hier te lande in voege waren : 1. De Zwerddans ; 2. Dans der 7 Machabeën. Uit: *Ons Volsleven* IV (1892).

Volkstooneel

10. MEYERE, VICT. DE — . Een nieuw volksgebruik te Antwerpen (Poesjenellenkelder) Uit: *Volkskunde* XXIX (1912).

Volksspelen

11. CRICK, LUC. - Brusselsche spelen en vermaken op het einde van de XVIIIe eeuw. Uit: *Brabantsche Folklore*. V^e jaargang blz. 24.

Volkskunst

12. MEYERE, VICT. DE —. De Volkswoning en hare versiering. Uit : De Scalden, jaarboek XIV, Antwerpen 1912.

Afmetingen van de modelsteekkaart, (Office international de bibliographie - Brussel.)

125 mm

75 mm

Broeck P. Van den-en Am. D'Hooghe:

Kinderspelen uit het Land van Dendermonde

Brecht,
L. Braeckmans, drukker,
1902.

Lijst van te excerpeeren tijdschriften (tot 1925).

1. *Rond den Heerd* - Brugge, Gaillard (De Haene-Wante) 1869-90.
2. *Biekorf* - Brugge, Plancke 1890 tot heden.
3. *Kunst- en Letterblad* - Gent, Hebbelynck-Antwerpen, Buschmann 1840-45.
4. *Wodana (of Grootmoederken)* uitg. door J. Wolf, Gent, Annoot-Braeckman 1843.
5. *Volk en Taal* - Ronse, Courtin. Waeregem, Ducatillon, 1888-95.
6. *Vlaamsche Zanten* - St. Niklaas, Em. Van Haver, 1899-1904.
7. *Eigen Schoon* - Assche, Van Achter, 1911-14.
8. *De Brabander* - Merchtem, M. Sacré, 1919-25.
9. *Bulletin van Brabantsche folklore* - Brussel A. Marinus, 11, Oud-Koornhuis.
10. *'t Daghet in den Oosten* - Hasselt, M. Ceysens, 1885-1907.
11. *Limburg* - Millen (bij Tongeren) Osc. Robyns, pastoor.
12. *De Eendragt* - Gent, Michiels, 1846-79.
13. *Annales du Comité flamand de France* - Duinkerke 1893-1914 (?).
14. *Zeitschrift für Deutsche Mythologie und Sittenkunde* - Göttingen, 1853-59.

15. *De Toekomst* - Gent, Van Doorselaere, 1857-98.
16. *Nederlandsch Museum* - Gent, Annoot-Braeckman, 1874-94.
17. *De Vlaamsche Wacht* - Gent, Stepman, 1878-86.
18. *Jong Vlaanderen* - Roeselaere, De Seyn-Verhougstraete, 1881-82.
19. *Revue des Traditions populaires* - Paris 1885-1920.
20. *Nieuw Leven voor het Arrondissement Aalst* - Maandblad voor Folklore, Plaatselijke Geschiedenis, Letterkunde, Kunst-kritiek - Aalst. Van Schuylenbergh-Luca, October. 1908-Augustus 1911.
21. *Het Pennoen* - Maandelijksch Tijdschrift.
22. *Het nieuw Pennoen*.
23. *Eigen Schoon en De Brabander* - Merchtem, M. Sacré 1926.
24. *Ons Volksleven*, uitg. door J. Cornelissen en Vervliet, Brecht, Braeckmans, 1889 - 1900.

Sommige folkloristen zullen wellicht verwonderd zijn op de lijst het bekende Nederlandsch Tijdschrift voor *Volkskunde* te mis-sen. Na het bibliografisch werk van Prof. R. F. Foncke, Inhouds-tafel op *Volkskunde* (1888-1914), Brussel, Van Oest, (Collection de Tables de Revues Belges) 1919, heeft ons geacht medelid, de Heer P. Van den Broeck, van Hamme, de bibliografie van "*Volkskunde*," nogmaals op het getouw gelegd en ons sekretariaat blij verrast met het toesturen van ruim 2000 steekkaarten. Voorwaar, een goed begin. Moge het voorbeeld van den Hamschen folklorist, den ouden vriend van Alfons De Cock, talrijke navolgers vinden!

Dr P. DE KEYSER.

NOTA : De medewerkers worden verzocht ten spoedigste aan den Heer F. Van Es, sekretaris van B. O. V. F., Albrechtlaan, 5, Aalst, te laten weten welke van die tijdschriften ze voor hun rekening willen nemen, ten einde een vruchtbare samenwerking te bekomen.

Het Poppenspel in Vlaanderen

Köndet gij vroeger op een kermis komen in Vlaanderen, zonder de poppenkast aan te treffen? In hoevele volksbuurten van onze Vlaamsche steden waren de houten mannekens niet de goede gezellen van jong en oud? 't Moet er reeds lang inzitten, dat poppenspel in Vlaanderen. Maar sedert wanneer? Hoe kwam het hier? Hoe heeft het zich ontwikkeld?

Er werd me om een bijdrage over het poppenspel gevraagd voor de "Zanten", en meteen werd mij een gunstige gelegenheid

geboden langs dezen weg eenige aardige inlichtingen op te vissen. Want de studie van dit zoo eigenaardige folkloristisch verschijnsel werd nog maar pas aangevat. In de nummers 25 en 26, jrg. 26, van " Ons Volk Ontwaakt „ verscheen een reeks alleszins interessante artikelen met tal van bijzonderheden over de poppen ; Ary Delen gaf een zeer belangrijk werkje uit, hoofdzakelijk over het Antwerpsch poesje, (Tavernier, Antw.) dat klassiek geworden is in Vlaanderen, en waarop ten andere alle andere bijdragen in enkele tijdschriften verschenen, neerkomen. Maar de geschiedenis en de studie van het Vlaamsch poppenspel, dat niet alleen te Antwerpen, maar over heel Vlaanderen eertijds was verspreid, is nog niet gemaakt. In andere landen is men daar een heel eind mede gevorderd.

Wat onze provincie Oost-Vlaanderen betreft, hier heeft het poppenspel een niet-vermoeden bloeitijd gekend. Er ontbreken mij nog te veel inlichtingen om er een uitgebreid verslag over te geven, maar zeker is het dat, zoowel te Gent als in de provincie, vele poppenspelen hebben bestaan met hun eigenaardig lokaal karakter. Want ieder poppenspel is een spiegel van zijn omgeving en aldus kan het een bron zijn van folkloristische wetenswaardigheden. Deze geschiedenis zou gemakkelijk te schrijven zijn, indien degenen, die er belang in stellen, hunne herinneringen uit vroegere dagen wilden mededeelen aan het adres van ondergeteekende.

Zoo zouden wij misschien ook het spoor ontdekken van de herkomst van dit spel. Heel zeker is het hier niet ontstaan ; reeds voor de geboorte van Christus was het gekend in het Oosten, maar de vraag blijft hoe het hier is overgewaaid. Daarover kunnen we deze aanduidingen geven : Keizer Karel heeft dit spel aangevoerd in Spanje, waar hij den Italiaan Giovanni Torriani gelaste met het volmaken van de Spaansche poppen. Anderzijds staat het vast, dat het poppenspel hier onder het Spaansch tijdvak is ingevoerd, of ten minste zien we het alsdan verschijnen. De naam " Poesje „ zegt ons daarover genoeg; dit is het verkleinwoord van Polichinelle, het destijds verspreide Italiaansche type. Te Gent heet het : " Spelleke „ en daaruit kan men besluiten, dat er wel eenigszins een verband moet liggen tusschen het poppenspel en de mirakelspelen van dien tijd, te meer dat het oude repertorium van onze poppenspelen die middeleeuwsche stukken vermeldt.

Benevens het bestaan in onze provincie en de herkomst zijn er nog een heele hoop bijzonderheden op te zoeken, welke de aandacht van den folklorist gaande maken. Zoo hebben we den aard der vertoonde stukken : Luik, Antwerpen, Gent hebben een heel verschillend repertorium ; ginds zullen de Karel-romans op den voorgrond treden, hier worden meestal de Arthursagen voorgesteld. En de manier zelf waarop die oude vertellingen uitgebeeld en vertolkt worden, naar eigen aard en geest, hoe ze uitgesponnen, verkort en zelfs verknoeid worden, is onze belangstelling waard. Welken schat van volksche gezegden en spreekwijzen vinden we daar niet terug, de uitdrukking der gedachten van den volks-mensch, wendingen en kleur van de taal ? En dan hebt ge nog de typische voorstellingen der poppen zelf : koningen, ridders, helden en de pallieters.

Biedt ons het poppenspel dan geen stof genoeg tot studie overwaard ? Wij hopen hier meermaals in dit tijdschrift te mogen terugkomen om dit onderwerp te behandelen en langs alle zijden te beschouwen ; hopen we evenzeer dat onze oproep niet onbeantwoord blijve, want de onbeduidendste inlichtingen kunnen tot het geheel veel bijdragen.

Vandenbroucke Joris,
Onderpastoor, St. Theresia, Gent.

Het Hoekje van den Navorscher.

VRAGEN :

3) Tot diep in de 19^e eeuw droegen de vrouwen van het Land van Waas en van het Meetjesland linnen of kanten mutsen, zooals thans nog de Zeeuwsche en Hollandsche vrouwen, die in nationaal kostuum ons land bezoeken. Wie weet in welke familiën zulke mutsen nog bewaard worden ? Wie bezit fotografieën of teekeningen van grootmoeders of overgrootmoeders getooid met de muts van Meetjesland of Land van Waas ?

Schrijven aan het sekretariaat (P. D. K. Gent).

4) Wie kent andere steden, dan degene vermeld in antwoord 1 (P. D. K. Gent), waar het Ros Beyaert in ommevangen vertoond werd ? (met vermelding van bronnen). (P. D. K. Gent).

Antwoorden op 1) H. V. W. Gent (Juli 1926)

1) De vraag is niet nieuw. In den "*Courrier de la Dendre* „, een Dendermondsch weekblad, werd door Prudens Van Duyse in n° 6

van het jaar 1835, dezelfde vraag gesteld: "Hoe en waarom 't Ros Beyaert met zijn vier ridders in den Dendermondschen ommeegang prijkt en voornamelijk in die stad burgerrecht heeft verworven?" We deelen zijn eigen antwoord mee, dat verscheen in n° 6 van hetzelfde jaar.

"In zijne *Flandria illustrata* I, 593, leert Sanderus, dat Dendermonde waarschijnlijk reeds vóór den tijd van Karel den Grooten bestond, toen Aymond met Vorsia, dochter van den Koning van Tongeren, in den echt trad „.

In de uitgave nu van den volksroman, bij Heyligher te Antwerpen verschenen, wordt, bij den aanvang van het verhaal, over "Aymon grave van Dordoen „ gesproken, terwijl aan het slot van hetzelfde verhaal te lezen staat: "Die van Dormonde hebben het lijk van Reynaert aen den bisschop van Keulen gevraagd „. Geen twijfel "Dordoen „ en "Dormonde „ zijn bedorven lezingen van "Dermonde „ of "Dendermonde „; de sage der vier Heemskinderen behoort dus te Dendermonde thuis, zooveel te meer daar Lindanus, Dendermonde's geschiedschrijver, zich genegen voelt om den naam van "Dendermonde „ van "Dordona „ af te leiden „.

Het Dendermondsche Ros Beyaert is dus ontstaan uit de verspreiding van den ridderroman van de Vier Heemskinderen. 't Ros Beyaert is trouwens ook bekend uit de ommeegangen van andere steden, o. a. Gent, Mechelen, Leuven: 't Voelbayaert (zie: Edw. Van Even, Geschiedenis van Leuven in de jaren 1543-1594, Leuven, 1880, blz. 252; bl. 34 van de bijlagen: plaat), 's Hertogenbosch (zie Dr. Hermans, Geschiedenis der Rederijkers uit N. Brabant 's Hertogenbosch 1845, bl. 23-28).

(P. D. K. Gent)

2) Ter aanvulling van het voorgaande antwoord:

In de *Gedenkschriften van den Oudheidkundigen Kring van de Stad en het voormalige Land van Dendermonde* (1865, I, blz. 24) vinden wij het volgende: De schrijver handelt over de etymologie van den naam Dendermonde. "De aanhangers der verwantschap tusschen de woorden Dordona en Dendermonde pogen een bewijsgrond te trekken uit een gewaande volksoverlevering, ten gevolge van welke het vermaarde Ros Beiaard, dat de vier zonen Heimo's ten strijde voerde, te Dendermonde in bijzonder aandengen bleef.

Doch ook hier stoot men tegen een moeilijkheid: het Ros Beiaard was in meer dan ééne stad van België vereerd. Wij kunnen zelfs vermoeden hoe het befaamde paard binnen onze stad het burgerrecht verkreeg. In den loop der XVe eeuw begonnen de ommeegangen in Vlaanderen een buitengewone pracht ten toon te spreiden. Vertooningen der rederijkersgenootschappen, voorstellingen van zinnebeeldige personages, zang en muziek kwamen het

half godsdienstige, half wereldlijke feest opluisteren ; maar hetgeen bovenal de bewondering der menigte opwekte, waren de reusachtige, met bonte kleederen opgesmukte beelden, in den stoet rondgevoerd. Ieder stad wedijverde om de grootste reuzen te vertoonen. Onder die gevaarten, welke men de *juweelen* van den ommeegang noemde, trof men walvisschen, kemels, meerminnen, en andere soortgelijke dieren aan. Wat de eene stad voortbracht werd weldra door de naburige gemeenten nagebootst. In 1540, bijvoorbeeld, kreeg onze regeering vanwege de magistraat van Rupelmonde in leening, om er eens tijdens de Kermisfeesten mede te pronken, twee overgrootte kemels en een eenhoorn. Het volgende jaar hadden de burgers van Dendermonde reeds drie kemels en een olifant voor eigen rekening doen vervaardigen, die jaarlijks in den ommeegang rondgedragen werden. (Nota : Stadsrek. 1540 en 1541).

Er bestaat voor ons geen twijfel, of het Ros Beiaard werd hier op gelijke wijze ingevoerd, en zal zich van dien tijd af tot op onze dagen, benevens de andere reuzenvertooningen, hebben voortgezet. Sedert het jaar 1464 vinden wij het jaarlijks onder de andere juweelen der processie, in de stadsrekeningen vermeld „.

F. V. Es.

Zanten. - Twee Gentsche Legendes.

II/6 In de schriften van mijn grootvader Steyaert, vond ik deze twee legendes over Gentsche bruggen.

I. DE KERNMELKBRUG.

Tot aan den Franschentijd (1794) zag men elken middernacht bij de brug aan den Steendam bij St. Jacobs, een schim of spook verschijnen. Juist op klokslag twaalf, rees het op uit de Otto-gracht, plaatste zich te midden van de brug en riep met heldere stem, tot driemaal toe : " Kernmelk, Kernmelk, Kernmelk. Ik heb mijn arme ziel vergeten ; want ik heb meer water dan melk gemeten „. En toen verdween het spook tot den volgenden nacht.

Men zegt dat het de geest was van eene boerin, welke evenals vele andere melkmeisjes, langen tijd hare melk met te veel water had gemengd en voor goede waar had verkocht. Eindelijk erkende zij dien onrechtvaardigen handel en haar ontwaakte geweten, riep haar gedurig toe : " Doe boete voor dit kwaad of gij zijt het helsche vuur schuldig ! „ De boerin, welke het gestolen goed niet wilde of niet kon weergeven, verviel tot wanhoop en wel zoo, dat zij in een aanval van razernij, over deze brug in het water sprong en ellendig verdronk.

Haar lijk werd opgevischt, maar haar geest zweefde nog geruimen tijd op de aarde, om te verkondigen hoe onrechtvaardig

zij haar kleinen handel had gedreven. De goede lieden, die hare watermelk hadden gekocht en dus slachtoffer dezer oneerlijkheid waren geweest, vergaven haar uit ganscher hart en baden zelfs dat God haar het ook geliefde te vergeven. Het blijkt dat hun gebed eindelijk verhoord werd, van toen af is de ziel niet meer weergekomen, dus mag men verhoplen, dat ze de eeuwige rust geniet. Men gaf dan den naam van Kernmelkbrug aan de brug, waar de geest zoolang verschenen is.

II. DE HALSBREKERSBRUG.

Deze brug, welke bij H. Kerstkerk over de oude Moere aan het Meerhem lag, draagt, volgens de verzekering van de schrijvers dien naam om den slechten toestand, waarin zij verkeerde; men kon er moeilijk over zonder zich "den hals te breken". Nochtans wordt van vader tot kind, sedert eeuwen verteld, dat in vroegere tijden, toen op Kerstdag de middernacht mis nog plaatsgreep, de menschen, die wenschten ze bij te wonen, om zich niet te overslapen, zich met eenig huiselijk vermaak bezig bielden.

Het gebeurde dat eenige jongelingen, daartoe te vroeg van huis gekomen, verkozen den tijd te slijten in de herberg "het Wanneken", en daar menig glaasje bier dronken. Het gesprek viel op den wonderen nacht en een der gezellen verzekerde gehoord te hebben, dat op klokslag twaalf, het water overal in wijn veranderde.

Een der gezellen, die reeds diep in de kan gekeken had, riep: "Gij liegt!" De verteller antwoordde dat hij zulks vernomen had van verschillende menschen, maar er nooit zelf van geproefd had. "Daar wil ik van proeven", sprak de drinkebroer. Inderdaad, op klokslag twaalf uur, verliet hij de herberg, wilde over de brug om aan de watertrap wat water te scheppen en te proeven; doch nauwelijks had hij, onder het uitbraken van eenige spotwoorden en eeden, de eerste stappen gedaan of hij sukkelde, viel plotseling neer, en gaf geen teeken van leven meer. Zij die hem gevolgd waren, snelden toe, tilden hem op, maar bevonden, eilaas, dat hij door den val zijn hals gebroken had. Om dit droevig voorval te vereeuwigen gaf men deze brug sedertdien den naam van Halsbrekersbrug.

G. CELIS, pr.

Overzicht van Tijdschriften.

Wesalia, Orgaan van den Oudheidkundigen Krtng van Westwezel. Driemaandelijksch Tijdschrift. (Redaktie, Karel Peeters, Westwezel, abonnementsprijs 5 fr.)

Nr 1, 1^e jaargang : Ter inleiding : Het Ontstaan der Staatsbaan Antwerpen-Breda te Wuestwezel (1806-11). Uit het Archief der St. Joriskilde van Wuestwezel (A. H.) Slag van Wuestwezel (14-24 December 1814). Legende van O.-L.-Vrouw van Wuestwezel (Jos. Van der Jonckheyd). Ons eigen Hoekje.

Nr 2, 1^e jaarg. : Stichting der voormalige Kapel van Achterbroeck (Alb. Hendrick, pr.) Op het Stadsarchief te Antwerpen (F. P.) Ontginning van Heide (1770-80) (K. Peeters). Het Ontstaan der Staatsbaan, Antwerpen-Breda te Wuestwezel, (1806-11) (vervolg). Slag van Wuestwezel (vervolg). Ons eigen Hoekje. Als bijvoegsel een photo van het nieuw gemeentehuis van Wuestwezel.

Nr 3, 1^e jaarg. . Gelegenheidsnummer over de tentoonstelling van periodische drukpers, ingericht in het nieuw gemeentehuis. 1^e Kempische Nieuwsbladen en Tijdschriften (1834-1918) ; 2^e Oude Dapbladpers (XVIIe, XVIIIe en begin XIXe eeuw, tot 1830 inbegrepen, in België en in het buitenland) ; 3^e Hedendaagsche Drukpers ; 4^e Oorlogsbladen. Opgaaf der Bronnen. (zeer interessant nummer met rijke bibliographie).

Mechlinia, Maandschrift van Oudheidkunde, Geschiedenis, Kunst-, Taal- en Volkskunde. (Beheer : Steenweg, 72, Mechelen, abonnementsprijs : 12 fr.)

Nr 3, V^e jaarg. (Juli 1925) : Mechelsche Folklore : Oude Rechtsgebruiken (Dr R. Foncke). Notes sur Rombaut van Steyne-molen (Dr G. van Doorslaer). Een Woord over Rymenam (slot) (Dr J. Uytterhoeven). Aanwinsten van het Stadsarchief en der Stadsbibliotheek (1ste halfjaar 1925) Bijvoegsel : Plaat voorstellende het gevecht bij Rymenam (1570.)

Maandelijksch Bulletin der Vereeniging tot Behoud van Natuur en Stedenschoon. (Sekretariaat, 21, Vondelstraat, Antwerpen). (Jaarlijksche bijdrage : 6 fr.)

Nr 9, V^e j. (September 1926). Waartoe Natuur- en Stedenschoon behouden ? (W. ten Praen) " Als de Rib valt, zal de wereld vergaan ! „ (Jules Frère). De Veldkappellekens (G. Celis). Ons bezoek aan de Calmphoutsche Heide. Overzicht en Mededeelingen.